

които съ необикновена храбростъ и самопожертвуване се сражавали и борѣли за запазване самостоятелността и независимостта на българската държава и за защитата ѝ падали убити на бойното поле. Мнозина отъ българскитѣ владѣтели се отличавали не само съ храбростъ, но и съ човѣколюбие къмъ неприятелитѣ си и плѣнницитеѣ. Царь Калоянъ правилъ изключение и билъ много строгъ спрѣмо гърцитѣ. Тази негова строгостъ не била плодъ на дружбата му съ куманитѣ, но на голѣмата му омраза и ненавистъ къмъ византийцитѣ, на които искалъ да отмѣсти за извършенитѣ отъ тѣхъ свирѣпости къмъ българитѣ въ царуването на царь Самуила и когато България била подъ тѣхното владичество. Слѣдъ сполучливитѣ или несполучливитѣ войни, българскитѣ владѣтели сключвали съ неприятелитѣ си договори за миръ.

Международни отношения. Българскитѣ владѣтели били прѣдставители на българската държава въ международнитѣ ѝ отношения съ чуждитѣ държави. Тѣ сключвали съ чуждитѣ владѣтели и държави съюзни, мирни и търговски договори, съ които тѣ лично се задѣлжавали или придобивали права къмъ другата договоряеща страна. Историята говори, че още Кубратъ сключилъ съюзенъ договоръ съ византийския императоръ Ираклий противъ аваритѣ¹¹⁴. По-късно и владѣтелитѣ на балканската българска държава сжщо сключвали нападателни и отбранителни съюзни договори съ чуждитѣ владѣтели и държави. Но най-често и най-много договори тѣ сключвали съ византийскитѣ императори, които често се задѣлжавали да имъ плащатъ данѣкъ въ пари и дрехи¹¹⁵. Българскитѣ владѣтели доста рано започнали да се грижатъ

¹¹⁴ Баласчевъ Г. Бѣлѣжки, 18.

¹¹⁵ Theoph. I, 349, 573.

„ Niceph. 47, 68.